

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI.410.004.02.2018

P/18/082

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

al. Tysiąclecia Państwa Polskiego 4, 25-520 Kielce

T +48 41 249 91 00, F +48 41 249 91 05

lki@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/18/082 – Nadzór nad stosowaniem dodatków do żywności.
<i>Okres objęty kontrolą</i>	Lata 2016-2018 (I kwartał).
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
<i>Kontroler</i>	Jerzy Stachowiak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/31/2018 z dnia 3 kwietnia 2018 r. [dowód: akta kontroli str. 1]
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Wojewódzki Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (dalej: WIJHARS lub Inspektorat).
<i>kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Marcin Zawierucha, Świętokrzyski Wojewódzki Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (dalej: Inspektor Wojewódzki) od dnia 19 maja 2016 r. Upřednio Inspektorem Wojewódzkim była Marzena Furmanek [dowód: akta kontroli str. 2, 3]

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

<i>Ocena ogólna</i>	<p>Inspektor Wojewódzki zapewnił w kontrolowanym okresie, tj. w latach 2016-2018 (I kwartał) właściwe warunki organizacyjno-prawne do sprawowania nadzoru oraz kontroli nad stosowaniem w produktach spożywczych dodatków do żywności. Zadania w tym zakresie realizowali pracownicy Wydziału Kontroli WIJHARS, którzy brali udział w szkoleniach dotyczących m.in. stosowania substancji dodatkowych.</p> <p>Pracownicy Wydziału Kontroli prowadzili kontrole jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, w ramach których pobierali próbki do badań laboratoryjnych na zgodność z deklaracją producenta i z wymaganiami określonymi w przepisach, a także pobierali próbki do kontroli prawidłowości oznakowania.</p> <p>Kontrole artykułów rolno-spożywczych w odniesieniu do substancji dodatkowych w żywności stanowiły element kontroli jakości artykułów rolno-spożywczych i obejmowały tylko ten zakres dodatków do żywności, który wynikał z programów kontroli zatwierdzanych przez Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (dalej: GIJHARS). Nie dawały zatem możliwości skontrolowania w sposób kompleksowy wszystkich dozwolonych do stosowania w żywności substancji dodatkowych, jak również nie umożliwiały identyfikacji zagrożeń związanych ze stosowaniem substancji dodatkowych.</p> <p>Kontrole zostały przeprowadzone w sposób prawidłowy, zgodnie z prawem i rzetelnie. Prowadzone były w każdym roku objętym kontrolą. Liczba przeprowadzonych kontroli i pobranych prób była odpowiednia do potrzeb, choć realizacja planów kontroli zwłaszcza w latach 2016 i 2017 następowała w skomplikowanych warunkach wynikających z utrudnień związanych z realizacją przez WIJHARS dodatkowych zadań związanych z rosyjskim embargiem na świeże owoce i warzywa.</p> <p>W badanym okresie pracownicy Inspektoratu ujawnili 29 przypadków zafałszowania w związku ze stosowaniem dodatków do żywności. W wyniku przeprowadzonych postępowań administracyjnych producenci zafałszowanej żywności ponieśli adekwatne do szkód kary finansowe.</p>
---------------------	--

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

WIJHARS posiada wyczerpującą wiedzę na temat wykonania zaleceń pokontrolnych określonych w decyzjach wydanych w wyniku przeprowadzonych kontroli. Skutecznie egzekwuje te zalecenia i monitoruje ich realizację.

WIJHARS podejmował współpracę z innymi instytucjami na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa stosowania w żywności substancji dodatkowych. Współpraca ta umożliwiła identyfikację zagrożeń związanych ze stosowaniem w żywności substancji dodatkowych. W badanym okresie przekazano do wykorzystania przez inne organy inspekcji cztery informacje o nieprawidłowościach dotyczących substancji dodatkowych, które ustalono w trakcie kontroli prowadzonych przez pracowników Inspektoratu. Natomiast w wyniku pozyskania od innych organów siedmiu informacji o stwierdzonym zagrożeniu bezpieczeństwa artykułów rolno-spożywczych w związku ze stosowaniem substancji dodatkowych, przeprowadzono pięć kontroli ujawniających nieprawidłowości w kontrolowanych podmiotach.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań oraz sprawowanie nadzoru nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych w produkcji i obrocie, zawierających substancje dodatkowe

Opis stanu faktycznego

1.1. Zgodnie z § 17 ust. 1 pkt 2 regulaminu organizacyjnego Inspektoratu² do zakresu działania Wydziału Kontroli należy *kontrola jakości artykułów rolno-spożywczych w produkcji i obrocie, w tym wywożonych za granicę*. Zadania związane z nadzorem nad stosowaniem w żywności substancji dodatkowych realizowali pracownicy Wydziału Kontroli. Zadania te polegały na przeprowadzaniu kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, w tym na pobieraniu próbek do badań laboratoryjnych na zgodność z deklaracją producenta i z wymaganiami określonymi w przepisach³, a także pobieraniu próbek do kontroli prawidłowości oznakowania. [dowód: akta kontroli str. 12, 23, 252]

Pracownicy Wydziału Kontroli realizujący ww. zadania nie mieli w zakresach obowiązków zapisów odnoszących się wprost do spraw związanych z kwestiami dodatków do żywności. W zakresach obowiązków zamieszczono natomiast m.in. zapis: *przeprowadzanie w zespole lub samodzielnie kontroli jakości artykułów rolno-spożywczych w produkcji i obrocie, w tym wywożonych za granicę*. [dowód: akta kontroli str. 28-50]

Zgodnie z art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych⁴ (dalej: ustawa o JHARS), jakość handlowa to cechy artykułu rolno-spożywczego dotyczące jego właściwości organoleptycznych, fizykochemicznych i mikrobiologicznych w zakresie technologii produkcji, wielkości lub masy oraz wymagania wynikające ze sposobu produkcji, opakowania, prezentacji i oznakowania, nieobjęte wymaganiami sanitarnymi, weterynaryjnymi lub fitosanitarnymi.

Inspektor Wojewódzki wyjaśnił: (...) *W zakresach obowiązków inspektorów WIJHARS znajduje się katalog czynności, do których Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych⁵ została uprawniona na podstawie ustawy o JHARS. (...) W zakresie obowiązków nie ma odrębnie przypisanych spraw związanych z kwestiami dodatków do żywności, ponieważ kontrola artykułów rolno-spożywczych pod kątem użytych do nich dodatków realizowana jest w ramach kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (...), tj. wg art. 3 pkt 5 ustawy o JHARS. (...)*. [dowód: akta kontroli str. 249, 250]

² Regulamin organizacyjny ustalono zarządzeniem nr 2/2018 Inspektora Wojewódzkiego z 17 stycznia 2018 r. Uprzednio obowiązywał regulamin organizacyjny ustalony zarządzeniem Inspektora Wojewódzkiego nr 18/2013 z 4 grudnia 2013 r.

³ TJ, w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1333/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie dodatków do żywności (Dz. U. UE L 354 z 31.12.2008, s. 16 ze zm).

⁴ Dz. U. z 2017 r. poz. 2212, ze zm.

⁵ Dalej: Inspekcja JHARS.

W badanym okresie zatrudnienie w Wydziale Kontroli wg stanu na 31 grudnia każdego roku wynosiło⁶: w 2015 r. – 12 osób, w 2016 r. – 16 osób; w 2017 r. – 15 osób oraz 15 osób na 31 marca 2018 r. [dowód: akta kontroli str. 51]

Czynności kontrolne w zakresie stosowania substancji dodatkowych w żywności prowadziło odpowiednio: dziewięć osób w 2016 r. i po 10 osób w latach 2017 i 2018 (I kwartał). [dowód: akta kontroli str. 247]

W analizowanym okresie, pracownicy realizujący kontrole uczestniczyli w dwóch szkoleniach w zakresie stosowania substancji dodatkowych, tj.:

- w szkoleniu *Kontrola substancji dodatkowych, aromatów dymu wędzarniczego i enzymów stosowanych w przemyśle mięsnym oraz w zakładach produkujących mieszanki dla przemysłu mięsnego*, które odbyło się 28 stycznia 2016 r., a uczestniczyło w nim troje pracowników WIJHARS;
- w szkoleniu *Znakowanie żywności z uwzględnieniem substancji dodatkowych, aromatów i enzymów*, które odbyło się 13 września 2016 r., a uczestniczyło w nim troje pracowników WIJHARS.

W szkoleniu *Preparaty, półprodukty dla przemysłu spożywczego zawierające substancje dodatkowe, aromaty lub enzymy oraz znakowanie tych preparatów i żywności z ich dodatkiem* w dniu 14 listopada 2017 r. uczestniczył Inspektor Wojewódzki oraz jego zastępca.

Przedmiotowe szkolenia miały na celu poszerzenie ogólnej wiedzy z zakresu umieszczania przez producenta poszczególnych informacji (w tym o substancjach dodatkowych) na opakowaniach. Zaświadczenia z udziału w ww. szkoleniach znajdują się w aktach osobowych pracowników. [dowód: akta kontroli str. 111-123, 246]

W dniu 21 stycznia 2016 r. Inspektor Wojewódzki wystąpił do Wojewody Świętokrzyskiego o przyznanie dwóch etatów na realizację zadania związanego z nadzwyczajnymi środkami wsparcia producentów niektórych owoców i warzyw w związku z zakazem ich przywozu z Unii Europejskiej do Federacji Rosyjskiej. Celem wniosku było skierowanie do czynności związanych z rosyjskim embargiem nowych pracowników, zapewniając jednocześnie wykonywanie kontroli problemowych przez doświadczonych pracowników. Wniosek został rozpatrzony odmownie. [dowód: akta kontroli str. 52-58]

W WIJHARS zabezpieczono wystarczające środki finansowe na pełną realizację zadań w zakresie kontroli jakości artykułów rolno-spożywczych. [dowód: akta kontroli str. 60, 62, 65, 68, 70, 72, 74, 77, 80, 83, 86]

1.2. WIJHARS ustala plan pracy na podstawie *Wytycznych kwartalnych do planu kontroli* (dalej: *Wytyczne kwartalne*) przekazywanych przez GIJHARS przed rozpoczęciem każdego kwartału. *Wytyczne kwartalne* określają m.in.: temat i zasięg kontroli, zakres kontroli (w tym liczbę próbek), a także podstawę prawną i laboratoria wykonujące badania. W Inspektoracie opracowano kwartalne plany kontroli, które są w pełni zgodne z *Wytycznymi kwartalnymi* GIJHARS.

Dodatkowo w Inspektoracie realizowane są:

- kontrole na wniosek przedsiębiorców (np. kontrole w zakresie wydawania handlowcom świeżych owoców i warzyw zezwoleń na korzystanie ze specjalnego wzoru oznakowania opakowań owoców i warzyw);
- kontrole w związku z wnioskami konsumenckimi;
- kontrole urzędowe (tj. kontrole zgodności, kontrole artykułów rolno-spożywczych importowanych z krajów trzecich, kontrole produktów ekologicznych importowanych z krajów trzecich).

Kontrole produktów będących środkami złożonymi obejmują weryfikację składu pod kątem wykazanych w nich dodatków do żywności lub dodatków, które potencjalnie mogłyby być dodane, a nie zostały zadeklarowane w oznakowaniu. [dowód: akta kontroli str. 135-142, 155-162, 173, 174, 252]

⁶ Stan liczbowy pracowników łącznie z kierownikiem Wydziału Kontroli.

WIJHARS nie planował odrębnych kontroli w zakresie dodatków do żywności. [dowód: akta kontroli str. 175-245]

Inspektor Wojewódzki wyjaśnił m.in.: (...) *Kontrole jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych uwzględniają aspekt weryfikacji produktów pod kątem użytych do nich dodatków do żywności, natomiast nie jest to oddzielny temat kontrolny.* [dowód: akta kontroli str. 251]

Zgodnie z *Celami i założeniami do „Rocznego ramowego planu kontroli” GIJHARS*, wskazując tematy kontroli na poszczególne lata uwzględniono m.in. *grupy artykułów spożywczych wytypowane na podstawie analizy ryzyka, obejmującej wyniki kontroli Inspekcji JHARS z lat poprzednich oraz informacje i propozycje kontroli z innych instytucji.* [dowód: akta kontroli str. 125, 144, 164]

Jednocześnie *Wytyczne kwartalne* określają, że: *przed przystąpieniem do realizacji kontroli w zakresie jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych należy zrobić rozeznanie rynku w celu wyłonienia producentów wytwarzających produkty i wyroby gotowe zaplanowane do kontroli przez GIJHARS.* W związku z powyższym analiza ryzyka dokonywana przez WIJHARS obejmowała tylko typowanie podmiotów do kontroli. [dowód: akta kontroli str. 136, 138, 140, 142, 156, 158, 160, 162, 172]

W badanym okresie Inspektorat przesłał do GIJHARS 14 propozycji tematów kontroli artykułów rolno-spożywczych, przy czym nie dotyczyły one wprost dodatków do żywności. [dowód: akta kontroli str. 256-258]

Inspektor Wojewódzki odpowiadając na pytanie, czy występował do GIJHARS z propozycją rozważenia możliwości objęcia kontrolą podmiotów produkujących i sprzedających żywność zawierającą substancje dodatkowe, wyjaśnił: (...) *w propozycjach tematów do kontroli na kolejny rok, nie był zgłaszany temat dotyczący nadzoru nad jakością handlową w odniesieniu do stosowanych w niej substancji dodatkowych, bowiem w praktyce przyjęło się, że do organu II instancji zgłaszane są propozycje grup asortymentów, które należałoby objąć kontrolą. WIJHARS w Kielcach nie zgłaszał do kontroli odrębnego tematu związanego z dodatkami, ponieważ jest to jeden z elementów kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.* [dowód: akta kontroli str. 300]

1.3. Inspektorat przeprowadził następującą liczbę kontroli⁷ jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych w produkcji i obrocie (w nawiasach podano liczbę kontroli u producentów świeżych owoców i warzyw): w 2016 r. – 5.374 kontroli (5.189), w 2017 r. – 2.470 kontroli (2.355) oraz I kwartale 2018 r. – 494 kontrole (470).

Liczba kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych w kierunku substancji dodatkowych (w nawiasach podano udział procentowy tych kontroli w kontrolach artykułów rolno-spożywczych, po wyłączeniu kontroli przeprowadzonych u producentów świeżych owoców i warzyw) wyniosła: w 2016 r. – 19 kontroli (10%), w 2017 r. – 32 kontroli (28%) oraz w I kwartale 2018 r. – 14 kontroli (58%). [dowód: akta kontroli str. 259-260]

Inspektor Wojewódzki wyjaśniając przyczyny niskiej liczby przeprowadzonych kontroli podmiotów produkujących i sprzedających żywność zawierającą substancje dodatkowe w latach 2016 i 2017 podał: *w ww. okresie WIJHARS w Kielcach przeprowadzał bardzo dużo kontroli świeżych owoców i warzyw przeznaczanych do bezpłatnej dystrybucji w związku z rosyjskim embargiem. W 2016 r. przeprowadzono 3.312 ww. kontroli, co sprawiło, że inne zadania nie mogły zostać w pełni zrealizowane. O trudnej sytuacji uwarunkowanej realizacją kontroli wynikających ze wspomnianego powyżej mechanizmu wielokrotnie informowano Wojewodę Świętokrzyskiego oraz GIJHARS. W 2016 r. (...) kontrole żywności pod kątem dodatków do żywności prowadzone były jedynie w ramach kontroli na rynku krajowym, bowiem produkty które są importowane to jednoskładnikowe środki spożywcze (...). W 2017 r. (...) kontrolami jakości handlowej na rynku krajowym objęto m.in. produkty, do których nie są stosowane dodatki do żywności, tj. kasze, mrożone*

⁷ Z uwagi na specyfikę produkcji żywności na terenie województwa świętokrzyskiego, większość kontroli artykułów rolno-spożywczych WIJHARS jest przeprowadzana u producentów owoców/warzyw, którzy w swojej produkcji nie stosują substancji dodatkowych. W związku z powyższym relację kontroli substancji dodatkowych odniesiono do liczby kontroli artykułów rolno-spożywczych, bez kontroli producentów świeżych owoców i warzyw.

owoce i warzywa, nasiona roślin strączkowych, przyprawy ziołowe, olej roślinny, miód, jaja. Ponadto poza ww. kontrolami, w 2017 r. realizowane były kontrole produktów importowanych z krajów trzecich oraz przeprowadzane były oceny jakości handlowej, które tak samo jak w roku 2016 obejmowały głównie jednoskładnikowe środki spożywcze. [dowód: akta kontroli str. 299, 300]

Inspektor Wojewódzki informował pisemnie zarówno Wojewodę Świętokrzyskiego, jak również GIJHARS o trudnościach z realizacją planu kontroli wynikających z konieczności kontroli świeżych owoców i warzyw przeznaczanych do bezpłatnej dystrybucji w związku z rosyjskim embargiem. [dowód: akta kontroli str. 175, 184, 185, 198, 208, 332-345]

Badaniom podlegały następujące substancje dodatkowe:

- w 2016 r. – dodane związki fosforu, barwniki, 5-hydroksymetylo-2-furfural HMF, metyloimidazol, karagen, acesulfam K, aspartam, sacharyny, kwas sorbowy, kwas benzoesowy, SO₂, skrobia;
- w 2017 r. – 5-hydroksymetylo-2-furfural HMF, metyloimidazol, barwa miększu i skórki, skrobia, obecność barwników, karagen, dodane związki fosforu, azotany i azotyny, kwas L-(+)-glutaminowy, kwas sorbowy, kwas benzoesowy, SO₂, siarczyny, sorbitol, acesulfam K, sacharyny, aspartam;
- w 2018 r. (I kwartał) karagen, dodane związki fosforu, azotyny i azotany, skrobia, kwas benzoesowy, kwas sorbowy, SO₂, acesulfam K, sacharyny, aspartame, barwniki.

W latach 2016-2018 (I kwartał) prowadzono badania pod kątem wykrywania obecności dodatków oraz badania oznaczeń ilościowych, idących w kierunku obecności i zawartości substancji dodatkowej w produkcie.

Badania laboratoryjne substancji dodatkowych prowadzono w następujących kierunkach:

- w 2016 r.:
 - a) na zawartość: dodanych związków fosforu – 2 próbki, fosforu dodanego w przeliczeniu na P₂O₅ – 2 próbki, fosforu ogólnego w przeliczeniu na P₂O₅ – 6 próbek, acesulfamu K – 4 próbki, aspartamu – 4 próbki, sacharyny – 2 próbki, kwasu sorbowego – 11 próbek, kwasu benzoesowego – 13 próbek, SO₂ – 1 próbka, skrobi – 2 próbki;
 - b) na obecność: związków barwiących – 10 próbek, karagenu – 2 próbki, skrobi – 7 próbek;
- w 2017 r.:
 - a) na zawartość: fosforu dodanego w przeliczeniu na P₂O₅ – 7 próbek, fosforu ogólnego w przeliczeniu na P₂O₅ – 7 próbek, skrobi – 6 próbek, azotanów w przeliczeniu na KNO₃ – 5 próbek, azotynów w przeliczeniu na NaNO₂ – 5 próbek, azotanów i azotynów w przeliczeniu na NaNO₂ – 5 próbek, kwasu L-(+)-glutaminowego – 1 próbka, kwasu sorbowego – 4 próbki, kwasu benzoesowego – 4 próbki, SO₂ – 4 próbki, siarczynów – 1 próbka, sorbitolu – 1 próbka, acesulfamu K – 3 próbki, sacharyny – 3 próbki, aspartamu – 3 próbki;
 - b) na obecność: związków barwiących – 17 próbek, karagenu – 7 próbek, dodanych związków fosforu – 5 próbek;
- w 2018 r. (I kwartał):
 - a) na zawartość: fosforu ogólnego w przeliczeniu na P₂O₅ – 2 próbki, azotanów i azotynów w przeliczeniu na NaNO₂ – 1 próbka, azotanów w przeliczeniu na KNO₃ – 1 próbka, azotynów w przeliczeniu na NaNO₂ – 1 próbka, kwasu benzoesowego – 16 próbek, kwasu sorbowego – 16 próbek, SO₂ – 11 próbek, acesulfamu K – 8 próbek, sacharyny – 8 próbek, aspartamu – 8 próbek,
 - b) na obecność: karagenu – 3 próbki, dodanych związków fosforu – 2 próbki, skrobi – 2 próbki, związków barwiących – 1 próbka. [dowód: akta kontroli str. 259-260]

1.4. W badanym okresie pobrano następujące liczby próbek żywności do badań laboratoryjnych (w nawiasach podano liczbę partii przebadanych laboratoryjnie pod kątem dodatków i ich procentowy udział w ogólnej ilości pobranych próbek): w 2016 r. – 84 próbki (27 – 32,1%), 2017 r. – 147 (35 – 23,8%) oraz 45 (22 – 48,9%) w I kwartale 2018 r. [dowód: akta kontroli str. 259-260]

Inspektor Wojewódzki odnosząc się do liczby wykonanych badań laboratoryjnych próbek artykułów spożywczych pod kątem badań substancji dodatkowych w latach 2016 i 2017 wyjaśnił: *liczba wykonywanych badań laboratoryjnych pod kątem substancji dodatkowych uzależniona jest od rodzaju artykułów rolno-spożywczych badanych w danym okresie. Inspektorzy WIJHARS w Kielcach zlecając zakres badań do laboratorium analizują indywidualnie każdą partię produktu, a badania dodatków zlecają tam, gdzie istnieje podejrzenie występowania w wyrobie substancji dodatkowej niezadeklarowanej w oznakowaniu. Skoro dana substancja została wskazana przez producenta w oznakowaniu wraz z podaniem jej nazwy i funkcji technologicznej i może być dodawana do określonej żywności w świetle rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1333/2008, to nie jest zasadne wykonywanie badań laboratoryjnych potwierdzających jej obecność.* [dowód: akta kontroli str. 300]

Weryfikacja substancji dodatkowych zastosowanych do danego produktu prowadzona była przez pracowników WIJHARS w oparciu o:

- analizę informacji umieszczonych na etykiecie dołączonej do produktu;
- analizę dokumentów przedłożonych przez przedsiębiorcę (np. receptur, specyfikacji, norm zakładowych);
- oględziny procesu produkcyjnego i surowców używanych do produkcji;
- badania laboratoryjne - w uzasadnionych przypadkach. Zakres badań zleczanych do laboratorium uzależniony jest od wyników analizy porównawczej składu zadeklarowanego w oznakowaniu z dokumentami przedłożonymi przez przedsiębiorcę. WIJHARS zlecając zakres badań bierze pod uwagę parametry, które istotnie wpływają na jakość wyrobu gotowego i mogą mieć wpływ na zafalszowanie. Dodatkowo kierownik laboratorium ma możliwość wyboru i zmiany zakresu analitycznego dla poszczególnych artykułów pod kątem zasadności wykonywania badań. Ilość i rodzaj próbek do badań ujęte są w kwartalnych planach WIJHARS i wynikają z wytycznych GIJHARS. [dowód: akta kontroli str. 177, 178, 186, 187, 193, 194, 200, 201, 209, 210, 218, 219, 224, 225, 231, 240, 241, 270, 278-284]

Taki sposób nie zapewniał weryfikacji wszystkich substancji dodatkowych zastosowanych w danym produkcie żywnościowym.

Opowiadając na pytanie, czy prowadzone kontrole umożliwiały dokonanie weryfikacji wszystkich substancji dodatkowych zastosowanych w danym produkcie żywnościowym Inspektor Wojewódzki podał, że dają one *duże prawdopodobieństwo, że substancje dodatkowe, które zostały użyte do produkcji wyrobu zostaną wykryte oraz zweryfikowane.* [dowód: akta kontroli str. 296]

WIJHARS w Kielcach nie ustanawia planów badań substancji dodatkowych. To, jakie dodatki badane są w artykułach rolno-spożywczych, zależy od rodzaju kontrolowanego produktu oraz jego składu surowcowego. [dowód: akta kontroli str. 301]

Podczas kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych WIJHARS stwierdzał nieprawidłowości w obszarze dodatków do żywności. Nieprawidłowości ujawniane były zarówno na podstawie badań laboratoryjnych, jak również wynikały z analizy procesu produkcyjnego i kontroli dokumentacji dotyczącej stosowanych dodatków.

W 2016 r. na 228 skontrolowanych partii artykułów rolno-spożywczych (bez świeżych owoców i warzyw) nieprawidłowości w zakresie dodatków stwierdzono w 13 partiach.

W 2017 r. na 185 skontrolowanych partii artykułów rolno-spożywczych (bez świeżych owoców i warzyw) nieprawidłowości w zakresie dodatków stwierdzono w 27 partiach.

W I kwartale 2018 r. na 48 skontrolowanych partii artykułów rolno-spożywczych (bez świeżych owoców i warzyw) nieprawidłowości w zakresie dodatków stwierdzono w dwóch partiach. [dowód: akta kontroli str. 301, 302]

Stwierdzone nieprawidłowości obejmowały m.in.:

- umieszczenie informacji „zawiera substancje słodzące” w innym miejscu niż nazwa środka spożywczego;

- podanie informacji o treści „Smaczne i zdrowe wędliny domowe”, która była nieadekwatna do zastosowanego składu surowcowego, ponieważ do produkcji zastosowano substancje dodatkowe (wzmacniacz smaku: E621, stabilizatory: E451, E452, przeciwutleniacze: E316, E315);
- brak w wykazie składników substancji żelujących E407, E407a, E415 wchodzących w skład użytej do produkcji mieszanki funkcjonalnej;
- użycie w nazwie zwrotu szynka „domowa”, podczas gdy do jej wyprodukowania zastosowano substancje dodatkowe takie jak: wzmacniacz smaku E621, stabilizatory E451, E452, przeciwutleniacze E315, E316;
- użycie w nazwie zwrotu kielbasa „wiejska” oraz podanie informacji o treści „Wyroby takie jak kiedyś”, które są nieadekwatne do zastosowanego składu surowcowego, ponieważ podczas produkcji kielbasy zastosowano m.in. wzmacniacz smaku: E621, stabilizatory: E262i, E331, przeciwutleniacze: E301 i E316;
- zadeklarowanie w wykazie składników stabilizatora „octan potasu” zamiast „octan sodu”;
- w wykazie składników wyszczególniono regulator kwasowości – kwas cytrynowy, a także barwnik E160a, które nie zostały użyte do produkcji;
- podanie w oznakowaniu informacji o treści „bez polepszaczy” która była nieadekwatna do zastosowanego składu surowcowego;
- brak w wykazie składników informacji „zawiera siarczyny”, która powinna być podana bezpośrednio po składniku złożonym jakim jest „wino owocowe”;
- brak w wykazie składników dodatków takich jak: barwnik - beta karoten E160a (i) oraz apo karoten E160e;
- brak w wykazie składników dodatków takich jak: glutaminian sodu E621, celuloza E460, metyloceluloza E461, dwufosforany E450, trójfosforany E451, laktoza, octan sodowy E262, węglan sodu E500, cytrynian sodu E331, askorbinian sodu E301, kwas askorbinowy E300;
- brak w wykazie składników dodatków takich jak: celuloza E460, glutaminian monosodowy E621;
- brak skrobi w wykazie składników;
- w nazwie wyrobu użyto zwrotu kielbasa „chłopska”, podczas gdy w skład produktu wchodzi stabilizatory: E450 i E451, wzmacniacz smaku: E621, barwnik: E120;
- w nazwach podanych na froncie, z boku oraz na górze opakowania wskazano informację „100% SOK” sugerującą, iż produkt składa się wyłącznie z soku, podczas gdy w jego składzie oprócz soku znajdował się również przeciwutleniacz E300 kwas L-askorbinowy;
- w wykazie składników soku podano „witamina C”, podczas gdy do produkcji zastosowano substancję dodatkową E300 kwas L-askorbinowy, pełniącą w wyrobie funkcję przeciwutleniacza;
- brak przy nazwie produktu informacji „zawiera substancję słodzącą”. [dowód: akta kontroli str. 304-307]

Ogółem zakwestionowano 42 próby żywności w kierunku substancji dodatkowych, z tego: 13 w 2016 r., 27 w 2017 r. i dwie I kwartale 2018 r.

Spośród ww. 42 zakwestionowanych prób żywności 29⁸ uznano za artykuły rolno-spożywcze zafalszowane, a 13⁹ za artykuły rolno-spożywcze o niewłaściwej jakości handlowej. [dowód: akta kontroli str. 304-307]

WIJHARS monitorował postępowanie z zakwestionowaną żywnością, poprzez śledzenie realizacji zaleceń pokontrolnych. Do każdego z producentów, u którego stwierdzono nieprawidłowości kierowane były pisemne zalecenia pokontrolne, w których wskazywano sposób i termin usunięcia nieprawidłowości stwierdzonych w czasie kontroli. Przedsiębiorcy zobowiązani byli do przekazania Inspektorowi Wojewódzkiemu informacji o sposobie wykonania zaleceń, a w przypadku braku udzielenia odpowiedzi w wyznaczonym terminie,

⁸ Tj.: 7 w 2016 r., 20 w 2017 r. i 2 w I kwartale 2018 r.

⁹ Tj.: 6 w 2016 r. i 7 w 2017 r.

w odniesieniu do przedsiębiorcy podejmowane były działania monitorujące. [dowód: akta kontroli str. 302, 308-327]

W badanym okresie nie przewidziano poboru próbek żywności do badań laboratoryjnych od sprzedawców internetowych. Inspektor Wojewódzki wyjaśnił: *zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy o JHARS „Nadzór nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych w obrocie detalicznym sprawuje Inspekcja Handlowa”. WIJHARS nie kontrolował również żywności, która sprzedawana jest hurtowo wyłącznie drogą internetową, ponieważ ustawa o JHARS nie uprawnia inspekcji JHARS do dokonywania zakupów produktów na potrzeby kontroli.* [dowód: akta kontroli str. 330]

1.5. W ramach realizacji kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych dokonywano weryfikacji zgodności faktycznego składu produktu ze składem zadeklarowanym w oznakowaniu. Podczas tych kontroli zlecane były badania w celu wykrycia ewentualnego zafalszowania składu produktu. Nie były natomiast wykonywane kompleksowe badania prób żywności pod kątem zgodności faktycznego składu substancji dodatkowych ze składem umieszczonym na opakowaniu. [dowód: akta kontroli str. 270]

Inspektor Wojewódzki wyjaśnił: (...) *Możliwości analityczne laboratoriów są ograniczone. Laboratoria GIJHARS¹⁰ opracowują i poddają walidacji kolejne metodyki analityczne, rozszerzając tym samym zakres oznaczanych dodatków do żywności, niemniej jednak ilość substancji dodatkowych możliwa do zastosowania w żywności jest bardzo duża i systematycznie uzupełniana o nowe dodatki.* [dowód: akta kontroli str. 295]

Prowadzone kontrole umożliwiały dokonanie weryfikacji pełnionych przez substancje dodatkowe funkcji technologicznych w danym produkcie żywnościowym. Prowadzono kontrolę prawidłowości funkcji technologicznych dodatków zadeklarowanych w oznakowaniu produktu żywnościowego z funkcjami jakie te dodatki faktycznie pełnią w produkcie. W WIJHARS przyjęto zasadę, że w protokole opisuje się stany nieprawidłowe. [dowód: akta kontroli str. 270, 272-275, 280-284]

Prowadzone przez WIJHARS kontrole nie dawały pełnej możliwości dokonania weryfikacji dawek substancji dodatkowych zastosowanych w danym produkcie żywnościowym. Istniała natomiast możliwość dokonania weryfikacji poziomu substancji dodatkowych w wyrobie gotowym. Informacje o ilości badanej substancji dodatkowej w wyrobie gotowym zawierały sprawozdania z dokonanych badań laboratoryjnych. [dowód: akta kontroli str. 346, 349, 352]

1.6. W ramach kontroli przeprowadzonych przez WIJHARS w latach 2016-2018 (I kwartał):

- nie analizowano zagadnień dotyczących substancji dodatkowych pochodzących z różnych źródeł, z odniesieniem się do ich kumulacji oraz ewentualnego działania synergicznego lub utajonego;
- nie analizowano możliwych negatywnych interakcji substancji dodatkowych z innymi składnikami produktu oraz innymi składnikami diety;
- nie ustalano, jakie substancje dodatkowe występują w żywności spożywanej przez populację Polaków;
- nie oceniano spożycia substancji dodatkowych z dietą (z żywnością spożywaną przez populację Polaków);
- nie oceniano ryzyka narażenia populacji Polaków na działanie substancji dodatkowych. [dowód: akta kontroli str. 270]

Inspektor Wojewódzki wyjaśniając przyczyny braku powyższych działań podał: *kontrole jakości handlowej nie obejmują swoim zakresem zagadnień dotyczących bezpieczeństwa zdrowotnego.* [dowód: akta kontroli str. 296]

W celu ustalenia występujących w żywności substancji dodatkowych zlecono WIJHARS¹¹ przeprowadzenie doraźnej kontroli prawidłowości oznakowania wskazanych przez kontrolera NIK środków spożywczych (grup środków spożywczych). W ramach niniejszej

¹⁰ Badania laboratoryjne prowadzi laboratorium GIJHARS w Kielcach. WIJHARS w Kielcach nie posiada własnego laboratorium.

¹¹ W trybie art. 12 pkt 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2017 r. poz. 524).

kontroli inspektorzy WIJHARS przeanalizowali pod kątem obecności substancji dodatkowych łącznie 20 następujących produktów spożywczych, ustalając w nich obecność (lub brak) niżej wymienionych substancji dodatkowych:

1) „Chleb żytni Magnat” a’ 350 g. Zadeklarowano: E300 (polepszacze). Badania laboratoryjne wykazały nieprawidłowość, tj. obecność 5-hydroksymetylo 2-furfuralu oraz 4-metyloimidazolu, wskazujących na zastosowanie podczas produkcji barwników karmelowych. Ponadto, w oparciu o analizę dokumentów stwierdzono niedoprecyzowanie nazwy funkcji technologicznej przy składniku kwas askorbinowy, gdyż podano „środek do przetwarzania mąki (...)”, zamiast „środek do przetwarzania mąki (polepszacz)”;

2) „Chleb wieloziarnisty” a’ 450 g. Zadeklarowano: E170 (stabilizatory), E472 (emulgatory), E300 (polepszacze). Stwierdzono nieprawidłowości wykazane badaniami laboratoryjnymi, tj. obecność 5-hydroksymetylo 2-furfuralu, wskazująca na zastosowanie podczas produkcji barwników karmelowych. W oparciu o analizę dokumentów stwierdzono brak w wykazie składników składnika złożonego o nazwie "Fresco MAX" zawierającego dodatki takie jak: emulgator (mono- i diglicerydy kwasów tłuszczowych estryfikowane kwasem mono- i diacetylowinowym (E472e), substancja przeciwzbrylająca: węglan wapnia (E170), środek do przetwarzania mąki kwas askorbinowy (E300). Na etykiecie zadeklarowano polepszacz o innej nazwie (tj. "pol 104"), zawierający podobne substancje dodatkowe jak "Fresco Max".

3) „Bułka kajzerka”. Zadeklarowano: E300 (polepszacze) – nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie dodatków do żywności;

4) „Bułka wieloziarniasta”. Zadeklarowano: E300 (polepszacze) – nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie dodatków do żywności;

5) „KIEŁBASA PARÓWKOWA Kielbasa homogenizowana z dodatkiem wody, wędzona, parzona”. Zadeklarowano: E621 (wzmacniacze smaku), E316 i E301 (przeciwutleniacze), E120 (barwniki), E250 (substancje konserwujące) – nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie dodatków do żywności;

6) „KIEŁBASA PARÓWKOWA, Kielbasa wieprzowa, homogenizowana, wędzona, parzona”. Zadeklarowano: E450, E262, E331, E451 (stabilizatory), E621 (wzmacniacze smaku), E315, E316 (przeciwutleniacze), E407a (substancje zagęszczające), E250 (substancje konserwujące) – nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie dodatków do żywności;

7) „Szynka wieprzowa, wędzonka wysokowydajna”. Zadeklarowano: E451 (i) (stabilizatory), E407 (substancje żelujące), E621 (wzmacniacze smaku), E316 (przeciwutleniacze), E250 (substancje konserwujące) – nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie dodatków do żywności;

8) „Szynka z gór wędzonka wieprzowa, parzona, wędzona”. Zadeklarowano: skrobie modyfikowane, E407 (substancje zagęszczające), E451, E452 (stabilizatory), E262 (regulatory kwasowości), E621 (wzmacniacze smaku), E316 (przeciwutleniacze), E250 (substancje konserwujące) – nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie dodatków do żywności;

9) „POLĘDWICA SOPOCKA, wędzonka wysokowydajna, wędzona, parzona, wieprzowa”. Zadeklarowano: E451, E452, E407, E262, E327, E331 (stabilizatory), E301 (przeciwutleniacze), E415 (substancje zagęszczające), E621 (wzmacniacze smaku), E250 (substancje konserwujące) – nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie dodatków do żywności;

10) „POLĘDWICA SOPOCKA, wędzonka wieprzowa wędzona - parzona”. Zadeklarowano: E451 (stabilizatory), E262, E331 (regulatory kwasowości), E315, E316 (przeciwutleniacze), E621 (wzmacniacze smaku), E250 (substancje konserwujące). Na podstawie analizy dokumentów stwierdzono następujące nieprawidłowości: brak w wykazie składników substancji żelującej E407a oraz podanie informacji o treści „Smaczne i zdrowe wędliny domowe!”, która jest nieadekwatna do zastosowanego składu surowcowego, gdyż do produkcji zastosowano wiele substancji dodatkowych;

11) „Kielbasa Firmowa, średnio rozdrobniona, wieprzowa, wędzona, parzona”. Zadeklarowano: E451(i) (stabilizatory), E621 (wzmacniacze smaku), E250 (substancje konserwujące). Stwierdzono nieprawidłowości wykazane w oparciu o analizę dokumentów: w wykazie składników nie podano polifosforanów i dwufosforanów (E450, E452), w wykazie składników podano „E451(i)” podczas gdy użyto E451;

12) „TUZZO Orange napój gazowany” Tuzzo napój gazowany o smaku pomarańczowym a' 500 ml. Zadeklarowano: E330, E331 (regulatory kwasowości), E410, E414, E445 (stabilizatory), E160a, E150d (barwniki), E300 (przeciwutleniające). W oparciu o analizę dokumentów stwierdzono brak w wykazie składników gumy guar (E412) pochodzącej z bazy pomarańczowej;

13) „Paszтет Dworski”, produkt wieprzowy, pieczony. Zadeklarowano: E621 (wzmacniacze smaku) – nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie dodatków do żywności;

14) „Żurawina słodzona, suszona”. Zadeklarowano: E330 (regulatory kwasowości) – nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie dodatków do żywności;

15) „100% SOK JABŁKOWY Pasteryzowany wzbogacony witaminą C, Tłoczony z owoców” a' 3 l: brak substancji dodatkowych deklarowanych przez producenta, natomiast analiza dokumentów wykazała następujące nieprawidłowości: w nazwach podanych na froncie, z boku oraz na górze opakowania wskazano informację „100% SOK” sugerującą, iż produkt składa się wyłącznie z soku, podczas gdy w jego składzie oprócz soku znajdował się również przeciwutleniacz E 300 kwas L-askorbinowy, w wykazie składników podano „witamina C”, podczas gdy do produkcji zastosowano substancję dodatkową E 300 kwas L-askorbinowy, pełniącą w wyrobie funkcję przeciwutleniacza;

16) „Filety śledziowe w sosie cygańskim” a' 500 g: skrobie modyfikowane. Zadeklarowano: E412, E415 (stabilizatory), E211, E202 (substancje konserwujące), E260 (regulatory kwasowości), E954 (substancje słodzące). Na podstawie analizy dokumentów stwierdzono podanie niepoprawnej nazwy dozwolonej substancji dodatkowej (podano "sacharyna" zamiast "sacharyny");

17) „Maślane z cukrem”: brak substancji dodatkowych deklarowanych przez producenta. W wyniku kontroli ustalono jednak, że w wykazie składników nie zadeklarowano barwnika – beta karoten E160a (i) oraz apo karoten E160e. W oparciu o analizę dokumentów stwierdzono brak w wykazie składników dodatków takich jak: barwnik - beta karoten E160a (i) oraz apo karoten E160e;

18) „Karczek bk” – karkówka wieprzowa bez kości: brak substancji dodatkowych deklarowanych przez producenta, co potwierdziła kontrola WIJHARS – nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie dodatków do żywności;

19) „Bulka drożdżowa z jabłkiem i kruszonką” a' 50 g. Zadeklarowano: skrobia modyfikowana, E300 (polepszacze), E330 (regulatory kwasowości), E300 (przeciwutleniające), E202 (substancje konserwujące) – nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie dodatków do żywności;

20) „ŚWIĘTOKRZYSKA Cytryna” Napój gazowany o smaku cytrynowym. Pasteryzowany a' 1,5 l: E330 (regulatory kwasowości), E 210 (substancje konserwujące) – nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie dodatków do żywności.

[dowód: akta kontroli str. 468-471, 559]

1.7. Czynności kontrolne prowadzone przez pracowników WIJHARS realizowano zgodnie z ustawą o JHARS oraz Instrukcją BKJ-01-IR-01 pt. „Organizacja, planowanie oraz szczegółowe zasady i tryb postępowania przy wykonywaniu kontroli i oceny jakości handlowej przez pracowników Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych” (dalej: Instrukcja BKJ-01-IR-01) wydaną przez GIJHARS. Inspektorat, realizując programy kontroli planowych zatwierdzone przez GIJHARS, stosował do metodyki kontroli i badań wskazanych w programach kontroli lub w innych dokumentach GIJHARS, tj. w procedurach, wytycznych lub wyjaśnieniach. Co do zasady WIJHARS nie prowadził kontroli ukierunkowanych na badanie dodatków do żywności, natomiast badanie tych dodatków jest elementem tych kontroli. Z tego powodu kontrolą WIJHARS nie zostały objęte wszystkie

dozwolone do stosowania w żywności substancje dodatkowe, a jedynie te, których zbadanie wynikało z programów kontroli zatwierdzanych przez GIJHARS oraz z deklaracji producentów zawartych na etykietach lub w dokumentacji zakładowej. Co do zasady WIJHARS nie badał ilościowo substancji dodatkowych występujących w żywności. Inspektorzy WIJHARS wykonując zadania zlecane w programie kontroli sprawdzali asortyment pod względem zgodności zadeklarowanych przez producenta substancji dodatkowych ze stanem faktycznym. Weryfikacji dokonywano na podstawie analizy etykiet oraz dokumentacji zakładowej, tj. receptur, instrukcji technologicznych, opisów produktów, receptur zakładowych, atestów i specyfikacji stosowanych składników itp. Badania laboratoryjne zlecane były w zakresie obecności/zawartości niedeklarowanych w wykazie składników i dokumentacji zakładowej substancji dodatkowych. WIJHARS zlecał badania substancji, które mają ustalone maksymalne limity zastosowania w poszczególnych rodzajach/grupach produktów) według rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1333, a tym samym rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 22 listopada 2010 r. w sprawie dozwolonych substancji dodatkowych¹². W przypadku stwierdzenia obecności niezadeklarowanego dodatku do żywności, która nie przekracza określonego przepisami prawa limitu, taki produkt uznawany był za produkt zafałszowany. Jeśli natomiast stwierdzono przekroczenie dozwolonego limitu danej substancji w produkcie informacja taka przekazana była do właściwej stacji sanitarno-epidemiologicznej lub inspektoratu weterynarii. [dowód: akta kontroli str. 270, 479, 523]

Czynności kontrolne realizowano zgodnie z kwartalnymi planami kontroli, które są zgodne z *Wytycznymi kwartalnymi* GIJHARS. W badanym okresie pracownicy WIJHARS przeprowadzili następującą liczbę kontroli planowych (w nawiasach podano liczbę kontroli zaplanowanych): 2016 r. – 159 (159), 2017 r. – 192 (193¹³), 2018 r. (I kwartał) – 38 (38). [dowód: akta kontroli str. 473-475]

W celu ustalenia prawidłowości stosowania przez WIJHARS procedur kontrolnych oraz zakresu sprawdzania jakości handlowej przeprowadzono ogólną czynności kontrolnych wykonywanych przez pracowników WIJHARS w trakcie kontroli w podmiocie prowadzącym produkcję i sprzedaż napojów. Czynności prowadzone były zgodnie z ustawą o JHARS oraz z procedurami określonymi w Instrukcji BKJ-01-IR-01. Jakość handlową artykułów rolno-spożywczych (napojów) weryfikowano poprzez badanie ich właściwości organoleptycznych i fizykochemicznych w zakresie technologii produkcji, wielkości lub masy oraz wymagań wynikających ze sposobu produkcji, opakowania, prezentacji i oznakowania. [dowód: akta kontroli str. 479-498, 523, 536, 542-558]

Wybór asortymentu do kontroli dokonany przez pracowników WIJHARS podyktowany był wymogami dotyczącymi celu kontroli opisanego w programie kontroli, tj. zapisem, że „kontrolą w szczególności należy objąć wody smakowe”, a także deklaracją zamieszczoną w oznakowaniu „bez substancji słodzących”. W toku kontroli zlecono badania laboratoryjne. Produkt nr 1 oddano do badań laboratoryjnych w celu wykrycia ewentualnego zafałszowania substancjami konserwującymi i substancjami słodzącymi, ponieważ ww. substancje nie zostały zadeklarowane w wykazie składników. Ponadto w produkcie tym zadeklarowano oświadczenie „bez substancji słodzących”. Produkt nr 2 oddano do badań laboratoryjnych w celu ewentualnego wykrycia substancji słodzących oraz kwasu sorbowego i dwutlenku siarki, ponieważ substancje te nie zostały zadeklarowane w wykazie składników (zadeklarowano jedynie benzoesan sodu). Badania laboratoryjne nie wykazały nieprawidłowości. [dowód: akta kontroli str. 479, 493]

W celu sprawdzenia prawidłowości oznakowania artykułów rolno-spożywczych, podczas kontroli z całej partii magazynowej losowo pobrano próbki, które poddano oględzinom. Sprawdzone, czy na pobranych próbkach informacje podane są w sposób jednakowy, wyraźny i nieusuwalny. Sprawdzone również, czy na opakowaniach środków spożywczych umieszczone są wszystkie wymagane przepisami informacje oraz czy informacje te podane są zgodnie z prawdą i zgodnie z zasadami określonymi w przepisach prawa żywnościowego. W szczególności zwrócono uwagę na to czy:

¹² Dz. U. Nr 232, poz. 1525, ze zm.

¹³ Jedna kontrola nie została wykonana ponieważ producent uniemożliwił jej przeprowadzenie.

- 1) nazwa środka spożywczego jest adekwatna do składników użytych w trakcie produkcji i zastosowanego procesu produkcyjnego;
- 2) wykaz składników jest zgodny z prawdą i czy elementy w nim wymienione uszeregowane są w kolejności malejącej wg masy w chwili użycia, oraz czy dodatkom do żywności przypisana jest funkcja technologiczna;
- 3) informacje podawane są w języku polskim, w sposób czytelny i zrozumiały dla konsumenta;
- 4) informacje, które podane są na etykietach nie wprowadzają konsumentów w błąd m.in. co do:
 - charakterystyki środka spożywczego (tj. jego nazwy, rodzaju, właściwości, składu, ilości, trwałości, sposobu przechowywania, metod wytwarzania);
 - sugerowania szczególnego działania, właściwości lub cech, których to produkt w rzeczywistości nie posiada;
 - sugerowania szczególnego działania, właściwości lub cech, które w rzeczywistości są charakterystyczne dla wszystkich środków spożywczych danego rodzaju.

Ustaień w powyższym zakresie dokonano na podstawie analizy dokumentacji przedstawionej przez producenta (tj. atestów jakościowych, wyników badań laboratoryjnych, receptur, certyfikatów), stanów magazynowych oraz przebiegu procesu technologicznego. Do potwierdzenia braku w produktach substancji słodzących i substancji konserwujących wykorzystano badania laboratoryjne. Prawidłowość oznakowania zweryfikowano poprzez porównanie poczynionych ustaleń w zakresie procesu produkcji i użytych składników z informacjami podanymi na etykietach wyrobów gotowych. Ponadto czytelność oznakowania i jego trwałość sprawdzano wizualnie, a wysokość czcionki dodatkowo weryfikowano przy użyciu wzorcowanych przyrządów pomiarowych¹⁴. [dowód: akta kontroli str. 481, 482]

W trakcie kontroli prowadzonej u producenta napojów nie badano właściwości mikrobiologicznych. [dowód: akta kontroli str. 479-482]

Inspektor Wojewódzki wyjaśnił, że: *Zgodnie z definicją jakości handlowej zawartą w art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, cechy artykułu rolno-spożywczego dotyczące jego właściwości mikrobiologicznych odnoszą się do technologii produkcji. Zatem wykonywanie badań mikrobiologicznych określonych szczepów bakterii jest zasadne jedynie w przypadku, gdy wynika to z zastosowanego procesu produkcji (np. użycia mikroflory charakterystycznej w produktach mlecznych) lub oznakowania produktu. Firma (...) nie produkuje napojów zawierających charakterystyczną mikroflorę, zatem nie pobierano próbek do badań mikrobiologicznych w kierunku oznaczenia mikroflory charakterystycznej. W specyfikacjach wyrobów gotowych obu kontrolowanych napojów, producent określił dopuszczalne ilości ogólnej liczby drobnoustrojów, ogólną liczbę drożdży, pleśni i bakterii z grupy coli, jednakże badanie produktów w ww. zakresie nie leży w kompetencji IJHARS, gdyż odnoszą się do wymagań sanitarnych, wyłączonych z ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych. Nadzór nad bezpieczeństwem zdrowotnym żywności wprowadzanej do obrotu, w tym badanie produktów pod kątem mikrobiologii, wykonuje Państwowa Inspekcja Sanitarna. WIJHARS dokonuje kontroli artykułów rolno-spożywczych pod kątem mikrobiologicznym tylko wówczas, gdy producent deklaruje w nich obecność i/lub ilość mikroflory charakterystycznej. (...)* [dowód: akta kontroli str. 500, 501]

W badanym okresie WIJHARS skontrolował w zakresie mikrobiologicznym pięć partii przetworów mlecznych (trzy partie kefiru oraz po jednej partii jogurtu i maślaneki), w zakresie ustalenia liczby: mezofilnych bakterii fermentacji mlekowej, drożdży, *Lactobacillus delbruecki subspecies bulgaricus*, *Streptococcus thermophiles* oraz drobnoustrojów *Streptococcus thermophilus*.

Ilość i rodzaj artykułów rolno-spożywczych, które WIJHARS w Kielcach przekazuje do badań mikrobiologicznych wynika z programów kontroli planowych GIJHARS. [dowód: akta kontroli str. 502--522]

¹⁴ Tj. przy pomocy suwmiarki i lupy Brinella.

1.8. W okresie objętym kontrolą świadectwa jakości handlowej otrzymało siedem podmiotów. W powyższym okresie WIJHARS w Kielcach przeprowadził łącznie 47 ocen jakości handlowej i wydał 47 świadectw jakości handlowej. Z ogólnej liczby wydanych świadectw jakości handlowej sześć świadectw było negatywnych i zawierało informację, że oceniany produkt nie spełniał wymagań w zakresie jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych oraz wymagań deklarowanych przez producenta lub wprowadzającego do obrotu. Ocenie poddano: fasolę białą (wystawiono 32 świadectwa), ziarno pszenicy konsumpcyjnej (siedem świadectw), mrożone owoce: maliny, truskawki (trzy świadectwa), pomidory szklarniowe (jedno świadectwo), landrynki (jedno świadectwo), watę cukrową (dwa świadectwa), śliwkę w czekoladzie (jedno świadectwo).

Nie wystąpiły przypadki nieuzyskania świadectw z powodów niewłaściwego zastosowania dodatków do żywności. [dowód: akta kontroli str. 301, 303]

W badanym okresie wydanie świadectw jakości handlowej nie było poprzedzone przeprowadzeniem badań laboratoryjnych w kierunku dodatków do żywności. [dowód: akta kontroli str. 301]

Inspektor Wojewódzki wyjaśnił: (...) Zgodnie z art. 31 ustawy o JHARS, w celu dokonania oceny badania laboratoryjne mogą, ale nie muszą być wykonywane, zatem nie jest to warunek konieczny do wydania świadectwa jakości handlowej. Ponadto należy wskazać, że artykuły rolno-spożywcze przeznaczone do wywozu poza polski obszar celny mogą nie spełniać wymagań jakości handlowej określonych w ustawie, o ile spełniają wymagania kraju importera. W analizowanym okresie WIJHARS w Kielcach przeprowadził łącznie 47 ocen jakości handlowej, z czego jedynie 7 ocen dotyczyło produktów wprowadzanych na rynek krajowy i było to wyłącznie ziarno pszenicy, do którego nie stosuje się dodatków. Na pozostałe 40 ocen składało się 39 ocen produktów kierowanych na eksport oraz 1 ocena w związku z realizacją przedsięwzięcia przy udziale kredytu z linii na nowe technologie. [dowód: akta kontroli str. 330]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Inspektor Wojewódzki zapewnił w kontrolowanym okresie właściwe warunki organizacyjno-prawne do sprawowania nadzoru oraz kontroli nad stosowaniem w produktach spożywczych dodatków do żywności. Zadania w tym zakresie realizowali pracownicy Wydziału Kontroli, którzy brali udział w szkoleniach dotyczących m.in. stosowania substancji dodatkowych. W szkoleniu dotyczącym problematyki dodatków do żywności uczestniczyli również Inspektor Wojewódzki oraz jego zastępca.

Pracownicy Wydziału Kontroli prowadzili kontrole jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych obejmujące swoim zakresem pobieranie próbek do badań laboratoryjnych na zgodność z deklaracją producenta i z wymaganiami określonymi w przepisach, a także pobieranie próbek do kontroli prawidłowości oznakowania.

Kontrole artykułów rolno-spożywczych w odniesieniu do substancji dodatkowych w żywności stanowiły element kontroli jakości artykułów rolno-spożywczych i obejmowały tylko ten zakres dodatków do żywności, który wynikał z programów kontroli zatwierdzanych przez GIJHARS. Nie dawały zatem możliwości skontrolowania w sposób kompleksowy wszystkich dozwolonych do stosowania w żywności substancji dodatkowych, jak również nie umożliwiały identyfikacji zagrożeń związanych ze stosowaniem substancji dodatkowych.

Kontrole zostały przeprowadzone w sposób prawidłowy, zgodnie z prawem i rzetelnie. Prowadzone były w każdym roku objętym kontrolą. Liczba przeprowadzonych kontroli i pobranych prób była odpowiednia do potrzeb, choć realizacja planów kontroli zwłaszcza w latach 2016 i 2017 następowała w skomplikowanych warunkach wynikających z utrudnień związanych z realizacją przez WIJHARS dodatkowych zadań związanych z rosyjskim embargiem na świeże owoce i warzywa.

Przeprowadzone w trakcie kontroli oględziny czynności kontrolnych wykonywanych przez upoważnionych pracowników Wydziału Kontroli, w zakładzie prowadzącym produkcję i sprzedaż napojów w zakresie związanym ze stosowaniem substancji dodatkowych do

żywności, wykazały, że pracownicy WIJHARS przeprowadzali czynności kontrolne prawidłowo, rzetelnie oraz zgodnie obowiązującymi procedurami i przepisami prawa.

2. Współpraca wojewódzkiego inspektora jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych z innymi instytucjami oraz działalność edukacyjna w zakresie bezpieczeństwa stosowania substancji dodatkowych w artykułach rolno-spożywczych w produkcji i obrocie

Opis stanu faktycznego

2.1. W badanym okresie Inspektorat nie przekazywał w ramach systemu RASFF¹⁵ powiadomień dotyczących zagrożenia bezpieczeństwa artykułów rolno-spożywczych. Nieprawidłowości, które w analizowanym okresie ustalił WIJHARS (w tym w obszarze dodatków do żywności), nie niosły ryzyka dla zdrowia ludzkiego. W związku z powyższym nie dokonywano wycofania produktów z obrotu. [dowód: akta kontroli str. 331, 390]

2.2. W celu egzekwowania wykonania zaleceń pokontrolnych, wniosków i wykorzystania uwag, sformułowanych w wyniku kontroli dotyczących dodatków do żywności, pracownicy WIJHARS kierowali pisma zawierające opis stwierdzonych nieprawidłowości, a także wezwanie do ich usunięcia w terminie 30 dni od dnia doręczenia pisma, wraz z opisem zaleceń do wykonania. Pisma te zawierają pouczenie o konieczności poinformowania Inspektora Wojewódzkiego o sposobie wykonania powyższych zaleceń, nie później niż w terminie 7 dni od daty upływu terminu wskazanego do usunięcia nieprawidłowości, a także informację o grożących sankcjach karnych w przypadku nieusunięcia nieprawidłowości stwierdzonych w czasie kontroli. Przedsiębiorcy przesyłali zwrotne informacje o sposobie usunięcia nieprawidłowości. W przypadku braku udzielenia w terminie odpowiedzi na zalecenia pokontrolne podejmowano działania monitorujące w odniesieniu do przedsiębiorcy. [dowód: akta kontroli str. 308-328]

W badanym okresie do 22 podmiotów skierowano zalecenia dotyczące dodatków do żywności, które w pełni zostały zrealizowane przez 20 przedsiębiorców¹⁶. [dowód: akta kontroli str. 393, 395]

2.3. Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 4 ustawy o JHARS do zadań Inspekcji JHARS należy współpraca z właściwymi organami administracji rządowej w województwie, organami innych inspekcji, urzędami celno-skarbowymi, Policją, jednostkami samorządu terytorialnego oraz państwowymi jednostkami organizacyjnymi realizującymi politykę rolną państwa.

W badanym okresie WIJHARS otrzymał ogółem siedem informacji o stwierdzonym zagrożeniu bezpieczeństwa artykułów rolno-spożywczych w związku ze stosowaniem substancji dodatkowych. Pisemne informacje przesłali: Powiatowy Lekarz Weterynarii w Końskich (jedna informacja), Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Handlowej w Kielcach (cztery informacje), Podkarpacki WIJHARS w Rzeszowie (jedna informacja) oraz GIJHARS (jedna informacja).

Informacje otrzymywane od innych instytucji o stwierdzonych nieprawidłowościach w artykułach rolno-spożywczych uwzględnione zostały w analizie ryzyka podczas typowania podmiotów do kontroli planowych i stanowiły podstawę do przeprowadzenia kontroli. Łącznie do dnia 11 maja 2018 r. przeprowadzono kontrolę pięciu podmiotów. [dowód: akta kontroli str. 360-381, 389]

WIJHARS w latach 2016-2018 (I kwartał) przekazał do wiadomości i służbowego wykorzystania cztery informacje o nieprawidłowościach dotyczących substancji dodatkowych, które ustalono w trakcie kontroli prowadzonych przez pracowników Inspektoratu. Informacje te przesłano: Państwowym Powiatowym Inspektorom Sanitarnym w Jędrzejowie i Kielcach oraz Powiatowym Lekarzom Weterynarii w Kielcach i Staszowie. Organy te nie informowały Inspektoratu o sposobie wykorzystania informacji przekazanych przez WIJHARS. [dowód: akta kontroli str. 382-385, 389]

¹⁵ System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach.

¹⁶ Stan na 28 maja 2018 r.

Inspektorat nie przeprowadzał wspólnych kontroli z innymi organami kontroli w zakresie bezpieczeństwa żywności zawierającej substancje dodatkowe. Inspektor Wojewódzki wyjaśnił m.in.: (...) *wykracza to poza kompetencje WIJHARS. Ponadto WIJHARS (...) podczas kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorcy (...) zobowiązany był do stosowania przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej¹⁷, w tym m.in. rozdziału 5 „Kontrola działalności gospodarczej przedsiębiorcy”.* [dowód: akta kontroli str. 392]

2.4. W badanym okresie WIJHARS nie inicjował i nie brał udziału w działaniach mających na celu zwiększenie świadomości społecznej w zakresie pobierania substancji dodatkowych z diety. Ponadto WIJHARS nie wdrażał, nie monitorował i nie ocenił realizacji żadnych programów edukacyjnych. Inspektor Wojewódzki wyjaśnił: *powyższe działania wykraczają poza właściwość rzeczową Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.* [dowód: akta kontroli str. 386,389]

2.5. Art. 17 ust. 1 pkt 5 i 7 ustawy o JHARS stanowi, że do zadań Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych należy:

- współpraca z organizacjami międzynarodowymi zajmującymi się jakością handlową artykułów rolno-spożywczych oraz ich obrotem międzynarodowym lub uczestnictwo w pracach tych organizacji;
- współpraca z urzędowymi jednostkami kontrolnymi w innych państwach w zakresie kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, w tym wymieniając informacje lub próbki artykułów rolno-spożywczych.

W badanym okresie WIJHARS nie współpracował z urzędowymi jednostkami kontrolnymi w innych państwach w zakresie kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych oraz nie wymieniał informacji i próbek artykułów rolno-spożywczych. Inspektorat nie współpracował również z organizacjami międzynarodowymi zajmującymi się jakością handlową artykułów rolno-spożywczych oraz ich obrotem międzynarodowym. Obszarem związanym ze współpracą z urzędowymi jednostkami kontrolnymi w innych państwach zajmuje się GIJHARS. W schemacie organizacyjnym GIJHARS wyodrębniono *Biuro Współpracy Międzynarodowej*. Inspektor Wojewódzki wyjaśnił, że *w strukturach organizacyjnych WIJHARS w Kielcach nie ma komórki wyznaczonej do współpracy międzynarodowej.* [dowód: akta kontroli str. 386, 388-390]

2.6. W analizowanym okresie do WIJHARS wpłynęło łącznie 18 wniosków konsumenckich (po dziewięć w 2016 r. i 2017 r.), z których 11 dotyczyło właściwości rzeczowej i miejscowej Inspektoratu, a 7 wymagało przekazania do innych instytucji. Spośród ww. 11 wniosków rozpatrzonych przez WIJHARS żaden nie dotyczył nieprawidłowości w zakresie stosowania substancji dodatkowych w artykułach rolno-spożywczych. [dowód: akta kontroli str. 355-359]

2.7. Zgodnie z art. 29 ust. 1 pkt 1, 2 i 5 ustawy o JHARS wojewódzki inspektor Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, w drodze decyzji, może:

- zakazać wprowadzania do obrotu artykułu rolno-spożywczego niespełniającego wymagań jakości handlowej;
- nakazać poddanie artykułu rolno-spożywczego, o którym mowa w pkt 1, określonym zabiegom;
- nakazać zniszczenie artykułu rolno-spożywczego, o którym mowa w pkt 1, na koszt jego posiadacza.

W kontrolowanym okresie WIJHARS wydał 149 decyzji w zakresie jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, w tym 21 decyzji dotyczyło zakazu wprowadzenia do obrotu artykułu rolno-spożywczego, a 42 decyzje nakazywały poddania artykułu rolno-spożywczego określonym zabiegom. Decyzji nakazujących zniszczenie artykułu rolno-spożywczego nie wydawano.

Spośród 21 decyzji zakazujących wprowadzenia do obrotu artykułu rolno-spożywczego: w 2016 r. wydano 5 decyzji, w 2017 r. – 11 decyzji, a w I kwartale 2018 r. – 5 decyzji.

¹⁷ Dz. U. z 2017 r. poz. 2168, ze.zm.

Spośród 42 decyzji nakazujących poddanie artykułu rolno-spożywczego określonym zabiegom: w 2016 r. wydano 8 decyzji, w 2017 r. – 30 decyzji, a w I kwartale 2018 r. – 4 decyzje.

Spośród ww. 63 decyzji sześć dotyczyło nieprawidłowości związanych ze stosowaniem dodatków do żywności, a stwierdzone nieprawidłowości obejmowały:

1) w produkcie „(...) Napój winny owocowy aromatyzowany” – brak w wykazie składników informacji „zawiera siarczyny”, która powinna być podana bezpośrednio po składniku złożonym jakim jest „wino owocowe”. Producent zamieścił w oznakowaniu wyrobu informację „zawiera siarczyny”, jednakże umieścił ją pod wykazem składników, a nie bezpośrednio po nazwie składnika złożonego jakim jest „wino owocowe”;

2) w produkcie „100% SOK JABŁKOWY Pasteryzowany wzbogacony witaminą C, tłoczony z owoców” – w nazwach podanych na froncie, z boku oraz na górze opakowania wskazano informację „100% SOK” sugerującą, iż produkt składa się wyłącznie z soku, podczas gdy w jego składzie oprócz soku znajdował się również przeciwutleniacz E300 kwas L-askorbinowy. Ponadto w wykazie składników podano „witamina C”, podczas gdy do produkcji zastosowano substancję dodatkową E300 kwas L-askorbinowy, pełniącą w wyrobie funkcję przeciwutleniacza;

3) w produkcie „100% SOK JABŁKOWO-TRUSKAWKOWY Pasteryzowany wzbogacony witaminą C, tłoczony z owoców” – nieprawidłowości identyczne jak w p. 2;

4) w produkcie „Kebab drobiowy, drobno rozdrobniony, wysokowydajny głęboko mrożony w osłonce niejadalnej” – brak w wykazie składników dodatków takich jak: celuloza E460 oraz glutaminian monosodowy E621;

5) w produkcie „Kebab wołowy z drobiem, drobno rozdrobniony, głęboko mrożony, w osłonce niejadalnej” – brak w wykazie składników dodatków takich jak: glutaminian monosodowy E621, celuloza E460, karagen E407, a ponadto zadeklarowanie w składzie surowcowym regulatora kwasowości E331, którego nie użyto do produkcji;

6) w produkcie „Śliwki suszone bez pestek” – podanie w wykazie składników składnika „sorbinian potasu” pismem wyróżniającym się od reszty wykazu składników, pomimo iż nie jest to składnik alergenny. [dowód: akta kontroli str. 396, 454-467]

WIJHARS w Kielcach wydawał decyzje na podstawie art. 29 ustawy o JHARS na partie produktów, które znajdowały się pod zabezpieczeniem nałożonym na podstawie art. 26 ust. 1 ww. ustawy. Produkty te były zwalniane z zabezpieczenia dopiero po wydanych decyzjach, celem umożliwienia producentom ich wykonania.

Producenci przesyłali do WIJHARS pisemne informacje dotyczące wykonania ww. decyzji:

- w przypadku napoju winnego „(...)” producent pisemnie poinformował, że zmienił etykiety produktu, a następnie skierował go do obrotu;
- w przypadku dwóch partii soków producent pisemnie poinformował, że zakwestionowane produkty rozdał pracownikom, na dowód czego okazał listy osób, które otrzymały soki, wraz z podpisem potwierdzającym odbiór danej ilości soku,
- w przypadku dwóch partii kebabów producent udzielił pisemnej odpowiedzi, że dokonał korekt na etykietach;
- w przypadku śliwek suszonych producent pisemnie poinformował o wykonaniu decyzji, na potwierdzenie czego do organu przysłał wzór folii, w którą przepakował zakwestionowaną partię produktu.

W jednym przypadku udzielona odpowiedź nie w pełni spełniała oczekiwania kontrolujących. Produkt ten wg oświadczenia kierownika wydziału kontroli zostanie wytypowany do kontroli w najbliższym czasie. [dowód: akta kontroli str. 411-453]

W analizowanym okresie nie wystąpiły przypadki niewykonania decyzji wydanych na podstawie art. 29 ustawy o JHARS.

Wysokość wszystkich kar pieniężnych, wymierzonych w drodze decyzji administracyjnych przez Inspektora Wojewódzkiego wyniosła: w 2016 r. – 158.242,50 zł, w 2017 r. – 146.348,44zł oraz 2.300,00 zł w I kwartale 2018 r.

Na przedsiębiorców, u których stwierdzono nieprawidłowości w zakresie dodatków do żywności nałożono kary pieniężne na podstawie art. 40a ust. 1 pkt 3 lub 4 ustawy o JHARS, tj.:

- w 2016 r. nieprawidłowości w zakresie dodatków stwierdzono u sześciu producentów. Pięciu z nich ukarano karami pieniężnymi w łącznej wysokości 13.130 zł. Natomiast w przypadku jednego producenta odstąpiono od wymierzenia kary pieniężnej z uwagi na niski stopień szkodliwości społecznej czynu;
- w 2017 r. nieprawidłowości w zakresie dodatków stwierdzono u 17 producentów. Wszystkich ukarano karami pieniężnymi w łącznej wysokości 42.408 zł;
- w 2018 r. nieprawidłowości w zakresie dodatków stwierdzono u dwóch producentów. Trwają czynności wyjaśniające, a postępowania administracyjne w celu wymierzenia kary pieniężnej zostaną wszczęte. [dowód: akta kontroli str. 454-467]

Zgodnie z art. 29 ust. 5 ustawy o JHARS informacje zawarte w decyzjach, o których mowa w ust. 1, dotyczące zafałszowania artykułów rolno-spożywczych, podaje się do publicznej wiadomości, z pominięciem informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa oraz inne tajemnice podlegające ochronie na podstawie przepisów odrębnych. Do publicznej wiadomości podawane były zatem jedynie te decyzje, które dotyczyły zafałszowanych artykułów rolno-spożywczych.

Wśród analizowanych spraw, za produkty zafałszowane uznane zostały dwie partie soków i dwie partie kebabów, a wydane na nie decyzje, po uprawomocnieniu się, zostały przekazane do GIJHARS, który to następnie upublicznił je na stronie <http://www.ijhars.gov.pl>. Ustalenia w decyzjach są zgodne z informacjami zamieszczonymi na stronie internetowej WIJHARS. [dowód: akta kontroli str. 394,397, 398]

Sześć partii, na które wydano decyzje na podstawie art. 29 ustawy o JHARS, znajdowały się pod zabezpieczeniem WIJHARS, co potwierdzają pouczenia zawarte w wydanych decyzjach administracyjnych. Produkty były zwalniane dopiero w celu wykonania decyzji, po złożeniu wniosków przez przedsiębiorców. Podczas zwalniania partii z zabezpieczenia, inspektorzy dokonywali oględzin partii i ustalali ilości znajdujące się na stanie magazynowym. W analizowanym okresie, w stosunku do partii zakwestionowanych ze względu na dodatki do żywności, nie stwierdzono przypadków naruszenia zabezpieczonych produktów przed ich zwolnieniem. [dowód: akta kontroli str. 394, 399-410, 416, 424, 436, 451]

2.8. W badanym okresie wydano 45 decyzji nakładających kary pieniężne w łącznej wysokości 38.098 zł za wprowadzanie do obrotu artykułów rolno-spożywczych nieodpowiadających jakości handlowej określonej w przepisach o jakości handlowej lub deklarowanej przez producenta w oznakowaniu tych artykułów, z tego: w 2016 r. – 19 decyzji na kwotę 13.808 zł, w 2017 r. – 26 decyzji na kwotę 24.290 zł. W 2018 r. (I kwartał) – decyzji nie wydawano.

Wydano ponadto 27 decyzji wymierzających kary w wysokości 68.432 zł za wprowadzanie do obrotu artykułów spożywczych zafałszowanych, z tego: w 2016 r. – osiem decyzji na kwotę 19.130 zł, w 2017 r. – 18 na kwotę 47.002 zł oraz jedną decyzję w 2018 r. (I kwartał) na kwotę 2.300 zł.

W 23 przypadkach kary dotyczyły nieprawidłowości związanych ze stosowaniem substancji dodatkowych i łączna kwota wymierzonych z tego tytułu kar wyniosła 55.538 zł, z tego: w 2016 r. – sześć decyzji na kwotę 13.130 zł oraz w 2017 r. – 17 na kwotę 42.408 zł. W 2018 r. (I kwartał) decyzji nie wydawano. [dowód: akta kontroli str. 454-467, 472]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

W badanym okresie pracownicy Inspektoratu ujawnili 29 przypadków zafałszowania w związku ze stosowaniem dodatków do żywności. Producenci zafałszowanej żywności ponieśli adekwatne do szkód kary finansowe.

WIJHARS posiada wyczerpującą wiedzę na temat wykonania zaleceń pokontrolnych określonych w decyzjach wydanych w wyniku przeprowadzonych kontroli. Skutecznie egzekwuje te zalecenia i monitoruje ich realizację.

WIJHARS podejmował współpracę z innymi instytucjami na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa stosowania w żywności substancji dodatkowych. Współpraca ta umożliwiła identyfikację zagrożeń związanych ze stosowaniem w żywności substancji dodatkowych. W badanym okresie przekazano do wykorzystania przez inne organy inspekcji cztery informacje o nieprawidłowościach dotyczących substancji dodatkowych, które ustalono w trakcie kontroli prowadzonych przez pracowników WIJHARS. Natomiast w wyniku pozyskania od innych organów siedmiu informacji o stwierdzonym zagrożeniu bezpieczeństwa artykułów rolno-spożywczych w związku ze stosowaniem substancji dodatkowych, przeprowadzono pięć kontroli ujawniających nieprawidłowości w kontrolowanych podmiotach.

Wnioski konsumenckie, które wpłynęły w badanym okresie do WIJHARS, nie dotyczyły nieprawidłowości w stosowaniu dodatków do żywności.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości w zakresie nadzoru sprawowanego przez WIJHARS nad stosowaniem dodatków do żywności, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach.

Kielce, czerwca 2018 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach

Dyrektor
Grzegorz Walendzik

.....
podpis

Kontroler
Jerzy Stachowiak
główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis